

snau.edu.ua/bitstream/123456789/5228/1/Features%20and%20Problematic%20Aspects%20.pdf.

4. Smolyn, H. V. (2013). Commercial Law of Ukraine: General Part. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs. p. 435.

5. Bodnar, T. V., Dzera, O. V., Kuznetsova, N. S., et al. (Eds.). (2008). Contract Law of Ukraine: General Part: Textbook. Kyiv. p. 452.

6. Belyanevych, O. A. (2006). Commercial Contract Law of Ukraine (Theoretical Aspects): Monograph. Kyiv: Yurinkom Inter. p. 132.

7. Saniakhmetova, N. O. (Ed.). (2005). Commercial Law of Ukraine: Textbook. Kharkiv: Odissey. p. 185.

8. President of Ukraine. (2019). On the Sustainable Development Goals of Ukraine until 2030: Decree No. 722/2019 of September 30, 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

9. Kurman, T. V. (2022). Agrarian Law and Legislation of Ukraine: Synergetic Foundations and Development Prospects under Global Threats. In A. P. Hetman & T. V. Kurman (Eds.), Agrarian and Land Law of Ukraine: Modern Paradigm and Development Prospects (pp. 30). Kharkiv: Yurait.

10. Dyminska, O. Yu. (2017). Prospects of the Unification Vector of Contract Law Europeanization. In International Congress of European Law: Proceedings (Odesa, April 21–22, 2017) (p. 356). Odesa: Feniks.

11. Zabylyuk, D. Ye. (2025). The Role of the Contract in the Mechanism of Regulation of Commercial Le-

gal Relations: A Comparative Perspective. Analytical and Comparative Jurisprudence, (1), 24–30.

Дані про авторів

Демидова Марія Миколаївна,

к. е. н., доцент, Кафедра менеджменту і права Дніпровський державний аграрно-економічний університет

e-mail: demydova.m.m@dsau.dp.ua

<https://orcid.org/0000-0002-0820-5874>

Пастернак Людмила Федорівна,

старший викладач, Кафедра менеджменту і права, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

e-mail: pasternak.l.f@dsau.dp.ua

<https://orcid.org/0000-0002-2031-1442>

Data about the authors

Mariia Demydova,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Management and Law, Dnipro State Agrarian and Economic University

e-mail: demydova.m.m@dsau.dp.ua

Liudmyla Pasternak,

Senior Lecturer,

Department of Management and Law,

Dnipro State Agrarian and Economic University

e-mail: pasternak.l.f@dsau.dp.ua

УДК 336.74

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16406472>

ДОРОШЕНКО О. С.

МАРЧЕНКО В. М.

Ризики для діяльності банків в умовах невизначеності

Актуальність теми дослідження. Воєнний стан в Україні кардинально змінив умови функціонування банківської системи, підкресливши її роль у забезпеченні економічної стійкості. Національний банк України, як регулятор, зіштовхнувся з необхідністю оперативного реагування на нестабільність, спричинену збройним конфліктом. Запровадження таких заходів, як контроль за валютними операціями, регуляція процентних ставок та підтримка ліквідності банків, стали критично важливими для збереження стабільності фінансової системи.

Однак виклики залишаються значними: фінансовий сектор перебуває під тиском економічної рецесії, високих рівнів інфляції та скорочення споживчої активності. Питання адаптації банків до нових умов, забезпечення їх платоспроможності та стабільності в довгостроковій перспективі є важливими не лише для банківського сектору, але й для всієї економіки. Крім того, міжнародний досвід свідчить про необхідність інтеграції інноваційних підходів до управління ризиками, що також актуально для України. Новизна дослідження полягає в описі діяльності банків та підходів до подолання ризиків в банківському секторі на державному рівні.

Метою роботи є дослідження ризиків, що впливають на діяльність банківської системи України в умовах воєнного стану, а також розробка рекомендацій для мінімізації їхнього впливу. Зокрема, стаття ставить перед собою такі завдання: визначити основні ризики, з якими стикаються банки в умовах

невизначеності, аналізування впливу регуляторних заходів НБУ на стабільність банківської системи, дослідження механізмів управління ризиками, що використовуються українськими банками.

Завдання дослідження. Стаття спрямована на формування практичних рекомендацій для зменшення вразливості банківського сектору України та зміцнення його стійкості перед викликами сучасного економічного середовища.

Методи дослідження. Для дослідження ризиків для діяльності банків в умовах невизначеності використано статистичний аналіз, спостереження, узагальнення. Також для дослідження вивчалось багато тематичної літератури.

Галузь застосування результатів дослідження. Банківський та фінансовий сектор.

Основні результати досліджень. Банківська система в Україні та світі дуже залежить від економічного та політичного середовища, природних катаклізмів та інших чинників, що створюють ризики для її діяльності. Для приборкання цих ризиків національні банки країн та регулятори фінансової галузі запроваджують регуляторні рішення та намагаються попередити реакцію фінансових ринків на нові умови, проте цього інколи замало, щоб банківський сектор продовжував стабільну роботу. В такому середовищі фінансові установи, крім макросередовища, мають подбати і про внутрішнє, в межах самої установи.

Висновки. Визначено, що для банківського сектору існує велика кількість ризиків, що можуть бути пов'язані з невизначеністю. При грамотному менеджменті та сценарному плануванні можна їх мінімізувати або уникнути.

Ключові слова: ризики, банки, стабільність, регулювання, воєнний стан, фінансові послуги.

OLENA DOROSHENKO
VALENTYNA MARCHENKO

Risks for banking in an uncertain environment

Relevance of the research topic. The martial law in Ukraine has dramatically changed the conditions for the functioning of the banking system, emphasizing its role in ensuring economic stability. The National Bank of Ukraine, as a regulator, faced the need to respond promptly to the instability caused by the armed conflict. Measures such as controlling foreign exchange transactions, regulating interest rates, and supporting bank liquidity have become critical to maintaining the stability of the financial system.

However, the challenges remain significant: the financial sector is under pressure from the economic recession, high inflation, and declining consumer activity. Adapting banks to the new conditions, ensuring their solvency and stability in the long run are important not only for the banking sector but also for the entire economy. In addition, international experience shows that it is necessary to integrate innovative approaches to risk management, which is also relevant for Ukraine. The novelty of the study is to describe the activities of banks and approaches to overcoming risks in the banking sector at the state level.

The purpose of the study is to investigate the risks affecting the banking system of Ukraine under martial law, as well as to develop recommendations for minimizing their impact. In particular, the article sets the following objectives: to identify the main risks faced by banks in the face of uncertainty, to analyze the impact of the NBU's regulatory measures on the stability of the banking system, to study the risk management mechanisms used by Ukrainian banks.

Objectives of the study. The article is aimed at developing practical recommendations for reducing the vulnerability of the banking sector of Ukraine and strengthening its resilience to the challenges of the current economic environment.

Research methods. Statistical analysis, observation, and generalization were used to study the risks to banks' activities under conditions of uncertainty. The research also included a lot of thematic literature.

Scope of the research results. Banking and financial sector.

Analysis of recent research and publications. Among the scholars, the topic of banking activities

in the difficult conditions of war in Ukraine was considered by S. Didenko, V. Butenko, M. Baidatskyj, N. Prokopenko, V. Mironchuk, I. Shepel, O. Kalita.

Also, recommendations for the actions of banks and financial institutions are actively explained by state regulators, such as the National Bank of Ukraine and the National Securities and Stock Market Commission (NSSMC).

Main research findings. *The banking system in Ukraine and globally is highly dependent on the economic and political environment, natural disasters and other factors that pose risks to its operations. To mitigate these risks, national banks and financial industry regulators introduce regulatory solutions and try to prevent financial markets from reacting to new conditions, but this is sometimes not enough to ensure that the banking sector continues to operate in a stable manner. In such an environment, financial institutions, in addition to the macro environment, must also take care of the internal environment within the institution.*

Conclusions. *It is determined that there are a large number of risks for the banking sector that may be associated with uncertainty. With proper management and scenario planning, they can be minimized or avoided.*

Keywords: *risks, banks, stability, regulation, martial law, financial services.*

Постановка проблеми. Банківська система є основою фінансової стабільності та економічного розвитку будь-якої країни, особливо в умовах кризових явищ. В Україні воєнний стан створює додаткові ризики для банківської діяльності, зумовлені економічною нестабільністю, руйнуванням інфраструктури, міграцією населення та зниженням платоспроможності клієнтів. В таких умовах банки стикаються з кредитними ризиками через невиконання зобов'язань позичальниками, валютними ризиками через значну волатильність курсу гривні та операційними ризиками, пов'язаними з кібератаками та збоєм у роботі. Крім того, зростають репутаційні ризики, адже недовіра клієнтів до банківської системи може спричинити масове вилучення депозитів [1,2].

Національний банк України (НБУ), реагуючи на ці виклики, запровадив низку регуляторних заходів, спрямованих на підтримку стабільності банківської системи. Зокрема, було введено обмеження на операції з іноземною валютою, спрощено вимоги до формування резервів та надано рекомендації щодо реструктуризації кредитів. Водночас постає питання, наскільки ефективними є ці заходи та які додаткові механізми можуть бути впроваджені для зменшення впливу невизначеності на банківську діяльність. Недостатнє дослідження цих аспектів ускладнює прийняття стратегічних рішень банками та державними органами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців тему банківської діяльності у складних умовах війни в Україні розглядали Ді-

денко С., Бутенко, В., Байдацький, М., Прокопенко Н.С., Мирончук В.М., Шепель І.В., Калита О.

Також активно рекомендації щодо дій банків та фінансових установ пояснюють державні регулятори, такі як Національний банк України та Національна комісія цінних паперів та фондових ринків (НКЦПФР).

Завдання дослідження враховує формування практичних рекомендацій для зменшення вразливості банківського сектору України та зміцнення його стійкості перед викликами сучасного економічного середовища.

Виклад основного матеріалу. У банківському секторі часто фіксується досить високий ступінь небезпеки в порівнянні з іншими секторами економічної діяльності.

Цей процес визначається деталями виконуваної операції. Безпосередньо банківська діяльність суворо регулюється державними та приватними наглядовими органами в більшості країн світу що має значний вплив на вільну роботу установ.

Загалом під терміном «ризик» мається на увазі «ймовірність небезпеки, невдачі, випадкової дії в очікуванні позитивного результату, непередбачуваних умов діяльності» [2].

Ризик як економічна категорія – це усвідомлення можливості або вірогідності випадку непередбачених прибутків, втрати майна і грошей через випадкові та непередбачувані зміни стану економічної діяльності, несприятливих обставин [3].

Крім того, ризик, згідно з визначенням Камінського А.Б. – це економічна категорія, яка відображає невизначеність, конфлікт, множинність,

невизначеність фінансових відносин і визначається темпами, що представляють інтерес для цих відносин [4].

Ризик для банків — це ймовірність виникнення несприятливих подій, які можуть негативно вплинути на фінансову стабільність, ліквідність, прибутковість чи репутацію банку. Він виникає через постійну взаємодію банку з економічним середовищем, ринками, клієнтами та регуляторними органами. Банківська діяльність завжди пов'язана з невизначеністю, що робить ризики невід'ємною частиною її функціонування. У сучасних умовах, коли економічна та політична нестабільність посилюються, ефективне управління ризиками стає ще більш важливим для збереження стійкості банківської системи.

Крім загроз фінансовій стабільності, ризик для банків також включає можливість зниження доходів, втрати частини прибутку, виникнення збитків від фінансових операцій або додаткових витрат, пов'язаних із кризовими ситуаціями. Наприклад, економічні шоки, такі як раптові зміни валютних курсів або відсоткових ставок, можуть вплинути на здатність банку виконувати свої фінансові зобов'язання, що в свою чергу позначається на довірі клієнтів та інвесторів.

Управління банківськими ризиками є комплексним процесом, що включає ідентифікацію, оцінку, моніторинг і мінімізацію можливих загроз. Ключовим аспектом цього процесу є вчасне розпізнавання джерел ризиків та їхній вплив на діяльність банку. Від цього залежить не лише фінансова стійкість конкретної установи, а й стабільність банківської системи в цілому. Враховуючи інтегрованість сучасних банків у глобальну економіку, недоліки в управлінні ризиками в одній установі можуть спричинити системні наслідки, які відчуватимуть інші фінансові інститути [4].

Банківські ризики поділяються на кілька груп залежно від їхньої природи, джерел виникнення та потенційного впливу на банк. Наприклад, фінансові ризики включають кредитний, ринковий та ліквідний ризики, які безпосередньо пов'язані з основною діяльністю банку. Натомість операційні ризики виникають унаслідок внутрішніх помилок, недосконалості процесів або технічних збоїв. Окрему групу становлять репутаційні ризики, які можуть виникнути через негативні публікації або невиконання банком своїх зобов'язань перед клієнтами.

Класифікація ризиків дозволяє банкам створювати спеціалізовані підходи до їх управління, спрямовані на зменшення впливу несприятливих подій. Сучасні банки використовують комплексні системи моніторингу ризиків, які інтегрують фінансові, операційні та правові аспекти їхньої діяльності. Це забезпечує гнучкість та ефективність управлінських рішень навіть у періоди економічної турбулентності.

Воєнний стан суттєво впливає на всі аспекти банківської діяльності, підвищуючи рівень багатьох ризиків. Наприклад, в рамках кредитного ризику збільшується кількість прострочених кредитів через зниження платоспроможності позичальників, втрату доходів громадянами та підприємствами, а також руйнування інфраструктури. Банки змушені проводити реструктуризацію боргів та створювати додаткові резерви.

Воєнні дії провокують валютну нестабільність, падіння цін на активи та збільшення інфляційного тиску. Зростання процентних ставок створює додаткове навантаження на вартість запозичень, збільшується операційний ризик, адже кількість загроз через фізичне знищення банківських офісів, відключення електропостачання, порушення комунікаційних каналів та посилення кібератак [6].

У ситуації паніки клієнти часто масово знімають кошти з рахунків. Це призводить до дефіциту ліквідності, особливо в банках із низькими резервами. Банки, які неспроможні оперативного адаптуватися до кризових умов, втрачають довіру населення — це може викликати масове скорочення клієнтської бази.

Також додаткові складнощі створюють регуляторні вимоги, наприклад, обмеження на валютні операції чи перевірки трансакцій, створює додаткові складнощі для банків, банки часто змушені переглядати свої стратегії через нові умови функціонування, наприклад, переміщення операцій у безпечні регіони або зупинку роботи в зонах бойових дій.

Політична нестабільність та міжнародні санкції можуть ускладнити взаємодію з іноземними банками, обмежити доступ до фінансування та трансферів.

Також є непрямий ризик — інноваційний, він актуалізується під час військових дій, оскільки з'являється потреба у швидкій цифровізації для збереження доступності послуг, чим підвищується ризик помилок у впровадженні нових рішень.

Загалом в умовах війни банки зобов'язані більш суворо дотримуватися міжнародних стан-

Таблиця 1. Класифікація банківських ризиків

Тип ризику	Опис	Приклади
Кредитний ризик	Ризик несплати боржником основного боргу чи відсотків за кредитом.	Невиконання зобов'язань клієнтом або партнером.
Ринковий ризик	Ризик збитків через зміни ринкових умов, таких як відсоткові ставки, валютні курси, ціни на активи.	Коливання валютного курсу, зміни відсоткових ставок.
Операційний ризик	Ризик втрат внаслідок помилок у внутрішніх процесах, шахрайства, технічних збоїв чи людського фактора.	Збої в ІТ-системах, шахрайські дії співробітників.
Ліквідний ризик	Ризик неможливості виконання зобов'язань через недостатність ліквідних коштів.	Відсутність можливості залучити кошти для виплати депозитів.
Репутаційний ризик	Ризик втрат через зниження довіри до банку з боку клієнтів, інвесторів чи регуляторів.	Негативний публічний інцидент, пов'язаний із банком.
Правовий ризик	Ризик збитків через невідповідність законодавству чи регуляторним вимогам.	Штрафи, судові позови через невиконання регуляторних вимог.
Стратегічний ризик	Ризик втрат через помилки в стратегічному плануванні чи змінах у ринковому середовищі.	Невдалі інвестиції або рішення про розширення.
Країновий ризик	Ризик збитків через економічні, політичні чи соціальні потрясіння у певній країні.	Націоналізація активів, запровадження санкцій.
Інноваційний ризик	Ризик, пов'язаний із впровадженням нових технологій чи продуктів, які можуть бути невдалими.	Невдалі спроби цифровізації банківських послуг.
Комплайн-ризик	Ризик санкцій через невідповідність діяльності банку нормам і стандартам.	Недотримання вимог щодо боротьби з відмиванням коштів (AML).

дартів, особливо в питаннях протидії фінансуванню тероризму.

Повномасштабне вторгнення росії в Україну 2022 року поставило перед українськими банками безпрецедентні виклики. Вони мусили оперативіно адаптуватися до нових реалій, забезпечуючи стабільність фінансової системи в умовах війни та відсутності електроенергії.

Банкам довелося забезпечити безпеку своїх працівників та клієнтів, збереження фінансових активів та безперебійну роботу систем в умовах обстрілів, перебоїв з електропостачанням та інтернетом. Багато філій було пошкоджено або тимчасово закрито, що вимагало перегляду мережі обслуговування.

Наприклад, станом на березень 2022 року більшої частини українських банків довелося закрити відділення в місцевості, де велися активні бойові дії, причиною цих примусових заходів стала масові міграційні процеси і скорочення ділової активності, що понесло за собою зниження попиту на банківські послуги в певних регіонах. Крім того, банки змушені оптимізувати витрати, щоб знизити їх [5].

Крім того, було неможливо працювати на певних тимчасово окупованих територіях. Однак незабаром після звільнення української території банки почали відкривати відділення, які надали доступ до фінансових послуг всім жителям України. Таким чином, в травні було відкрито понад 80% зареєстрованих відділень банків [6].

З початком війни виникла значна невизначеність, що призвело до відтоку депозитів. Банкам довелося вживати заходів для підтримки ліквідності, зокрема, залучати додаткові ресурси від міжнародних фінансових організацій, а також війна призвела до зростання ризику неплатежів за кредитами, особливо серед бізнесу, що працює в постраждалих регіонах. Банкам довелося створювати додаткові резерви під можливі кредитні втрати, а також через ризики кібератак банкам довелося посилити захист своїх інформаційних систем та підвищити рівень кібербезпеки.

Українські банки подолали виклики повномасштабної війни, що розпочалася 24 лютого 2022 року, передусім завдяки тісній координації з Національним банком України та швидкому запровадженню заходів з підтримки фінансової стабільності. Завдяки оперативному реагуванню та введенню низки валютних обмежень вдалося запобігти масовому відтоку капіталу й забезпечити банківську систему від дестабілізації. Крім того, банки забезпечили безперебійність платежів та доступ клієнтів до їхніх коштів, розширивши мережу відділень у відносно безпечних регіонах і посиливши дистанційні сервіси для населення та бізнесу. Важливим захисним механізмом стала діджиталізація, зокрема використання онлайн-банкінгу, мобільних додатків та віддалених каналів обслуговування, а також резервних центрів

обробки даних. Помітну роль відіграли заходи з посилення кібербезпеки та впровадження надійних систем внутрішнього контролю, що дозволило мінімізувати ризики як з боку зовнішніх атак, так і з боку можливих технічних збоїв [5].

Для подолання цих проблем більшість банків значно розширили можливості дистанційного обслуговування, дозволивши клієнтам здійснювати більшість операцій онлайн або через мобільний додаток. Це дозволило зберегти доступність фінансових послуг навіть у тих регіонах, де фізичні відділення були тимчасово закриті.

Національний банк України (НБУ) під час воєнного стану прийняв постанову №18 від 24 лютого 2022 року «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану», і таким чином запровадив низку регуляторних змін для забезпечення стабільності банківської системи та адаптації до кризових умов [7, 8].

Зокрема, регулювання стосувалося валютного ринку та операцій з валютними цінностями. Уповноваженим установам дозволили проводити окремі валютні операції, такі як торгівля валютними цінностями чи транскордонні перекази, але лише в чітко визначених випадках. Одночасно було введено заборону на будь-які валютні операції з використанням російських та білоруських рублів, а також за участю юридичних і фізичних осіб, пов'язаних із росією або білоруссю.

Також деякі банки потрапили під санкції, наприклад: такі банки як Альфа-банк (став державним і тепер називається «Сенс Банк»), АТ «Перший інвестиційний банк», а також з'явилися проблеми у АТ «Мотор банк» – через одного з підсанкційних акціонерів [6].

Для стабілізації валютного ринку НБУ зафіксував курс гривні до іноземних валют, спеціальних прав запозичення (СПЗ) та банківських металів на рівні, що діяв 24 лютого 2022 року, й припинив розрахунок довідкового значення курсу гривні до долара США. Це рішення стало важливим кроком для запобігання панічним коливанням на валютному ринку в умовах воєнного часу [7].

Окрему увагу також було приділено діяльності банків. НБУ встановив порядок щоденних операцій із купівлі доларів США Національним банком у комерційних банків. Банкам дозволили продавати іноземну валюту зі своїх власних резервів для клієнтів, які мають погашати зобов'язання за кредитними договорами, включно з виплатою

відсотків. Крім того, їм надано можливість продавати залишки валютних цінностей у касах станом на момент ухвалення постанови [7].

Також для формування стійкої мережі банківських відділень, здатних безперебійно працювати навіть за умов енергетичних чи інфраструктурних криз Національним банком України була розроблена ініціатива Power banking. Цей підхід виник у відповідь на виклики невизначеності та ризики, пов'язані з військовими діями, кібератаками чи проблемами з постачанням електроенергії. Він допомагає банкам підвищити свою операційну стійкість, адже забезпечує наявність резервних джерел живлення, доступу до інтернету через супутникові канали, а також організацію ефективних процесів внутрішнього управління, що знижує ймовірність збоїв у роботі та мінімізує втрати, пов'язані з неперервністю надання клієнтам фінансових послуг. Завдяки цьому power banking став невід'ємною складовою сучасної банківської екосистеми України, допомагаючи інституціям адаптуватися до мінливого середовища та забезпечувати надійну підтримку своїх клієнтів у найскладніших обставинах [8–10].

Ці заходи НБУ мали стратегічне значення для стабілізації фінансового сектору України під час війни. Контроль над валютними операціями, зокрема заборона на взаємодію з суб'єктами, пов'язаними з країнами-агресорами, сприяв посиленню економічної ізоляції ворога. У той же час регуляторні заходи сприяли збереженню стійкості банків, стабільності гривні та виконанню банками своїх зобов'язань перед клієнтами. Це підкреслює критичну роль центрального банку в забезпеченні функціонування фінансової системи навіть за надзвичайних обставин [11].

Деякі банки встановили партнерські відносини з міжнародними фінансовими інституціями для залучення додаткових ресурсів та розширення спектру послуг.

Крім того, банки активно шукали нові технологічні рішення для підвищення ефективності роботи та адаптації до нових умов. Наприклад, деякі банки розробили спеціальні сервіси для допомоги бізнесу в отриманні державної підтримки.

Висновки

Війна стала серйозним випробуванням для українських банків, але вони продемонстрували високий рівень стійкості та адаптивності. Во-

енний стан суттєво знижує стійкість банківської системи, вимагаючи від фінансових установ швидкої адаптації до динамічно змінюваних умов.

Таким чином, управління ризиками є основою фінансової стійкості банків і вимагає використання як традиційних, так і інноваційних підходів для адаптації до швидко змінюваних умов. Це включає застосування сучасних технологій для прогнозування ризиків, вдосконалення внутрішніх процедур і підтримку довгострокової стратегії розвитку, яка враховує всі потенційні виклики та загрози.

Проте, завдяки спільним зусиллям банків та Національного банку України вдалося зберегти стабільність фінансової системи та забезпечити безперебійну роботу банківської системи в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Діденко С. В умовах воєнного стану: функціонування фінансового сектору сьогодні. UA News. 2022. URL: <https://ua.news/ua/v-uslovyah-voennogo-polozhenyia-funktsionirovanye-fynansovogo-sektora-segodnya/>

2. Бутенко, В., & Байдацький, М. (2023). ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ. Економіка та суспільство, (50). Еркес О., Калита О., Сундук Т. Банківська система України в умовах війни. Scientia · Fructuosa (Вісник Київського національного торговельно-економічного університету). 2022. № 144(4). С. 122–133. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2022\(144\)09](https://doi.org/10.31617/1.2022(144)09)

3. Прокопенко Н.С., Мирончук В.М., Шепель І.В. Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2022. Випуск 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1556/1497>

4. Тимошик Н., Крилова О., Мирошніченко Ю., Кириченко К., Мирончук В. Дилеми та шляхи вирішення функціонування банківської системи України в умовах воєнного стану. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2022. № 5(46). С. 40–53. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.46.2022.3905>

5. Понад пів року війни: стан та перспективи банківського сектору. Режим доступу: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/ponad-piv-roku-viyni-stan-ta-perspektivi-bankivskogo-sektoru-.html>

6. «Пекельні санкції» для українських компаній: перелік із 919 юросіб в YouControl. Режим доступу: <https://yur-gazeta.com/golovna/pekelni-sankciyi-dlya-ukrayinskih-kompaniy-perelik-iz-919-yurosib-v-youcontrol-.html>

7. Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>

8. Power Banking. Power Banking. URL: <https://power.bank.gov.ua/>.

9. За 2022 рік банки скоротили кожне п'яте відділення – огляд банківського сектору від НБУ | Think brave. Think brave | Останні новини бізнесу України. URL: https://biz.ligazakon.net/news/217614_za-2022-rk-banki-skorotili-kozhne-pyate-vddlennya---oglyad-bankivskogo-sektoru-ud-nbu.

10. Про фінансовий моніторинг підсанкційних осіб Національним банком України: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/monitoring/sanctions>.

11. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022р. № 2120-IX. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/T222120?an=1>.

References:

1. Didenko S. V umovakh voyennoho stanu: funktsionuvannya finansovoho sektoru s'ohodni. UA News. 2022. URL: <https://ua.news/ua/v-uslovyah-voennogo-polozhenyia-funktsionirovanye-fynansovogo-sektora-segodnya/>

2. Butenko, V., & Baydats'kyi, M. (2023). TEORETYCHNI OSNOVY FORMUVANNYA SYSTEMY UPRAVLINNYA RYZYKAMY NA PIDPRYYEMSTVI. Ekonomika ta suspil'stvo, (50). Erkes O., Kalyta O., Sunduk T. Bankiv'ska systema Ukrayiny v umovakh viyny. Scientia · Fructuosa (Visnyk Kyivs'koho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu). 2022. № 144(4). S. 122–133. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2022\(144\)09](https://doi.org/10.31617/1.2022(144)09)

3. Prokopenko N.S., Myronchuk V.M., Shepel' I.V. Pryntsypy funktsionuvannya bankiv'skoyi systemy Ukrayiny v umovakh viyny. Ekonomika ta suspil'stvo. 2022. Vypusk 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1556/1497>

4. Tymoshyk N., Krylova O., Myroshnychenko Yu., Kyrychenko K., Myronchuk V. Dylemy ta shlyakhy vyrishennya funktsionuvannya bankiv'skoyi systemy Ukrayiny v umovakh voyennoho stanu. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2022. № 5(46). S. 40–53. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.46.2022.3905>

5. Ponad piv roku viyny: stan ta perspektyvy bankiv'skoho sektoru. Rezhym dostupu: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/ponad-piv-roku-viyni-stan-ta-perspektivi-bankivskogo-sektoru-.html>

6. «Pekel'ni sanktsiyi» dlya ukrayins'kykh kompaniy: perelik iz 919 yurosib v YouControl. Rezhyim dostupu: <https://yur-gazeta.com/golovna/pekelni-sankciyi-dlya-ukrayinskih-kompaniy-perelik-iz-919-yurosib-v-youcontrol.html>

7. Postanova Pravlinnya Natsional'noho banku Ukrayiny vid 24 lyutoho 2022 roku. Rezhyim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>

8. Power Banking. Power Banking. URL: <https://power.bank.gov.ua/>.

9. Za 2022 rik banky skorotyly kozhne p'yate vid dilennya – ohlyad bankivs'koho sektoru vid NBU | Think brave. Think brave | Ostanni novyny biznesu Ukrayiny. URL: https://biz.ligazakon.net/news/217614_za-2022-rk-banki-skorotili-kozhne-pyate-vddleniya---oglyad-bankvskogo-sektoru-vid-nbu.

10. Pro finansovyy monitorynh pidsanktsiynnykh osib Natsional'nym bankom Ukrayiny: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/monitoring/sanctions>.

11. Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayiny ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo diyi norm na period diyi voyennoho stanu: Zakon

Ukrayiny vid 15.03.2022r. № 2120–IX. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/T222120?an=1>.

Дані про авторів

Дорошенко Олена Сергіївна,

магістрант кафедри економіки і підприємництва, НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
<https://orcid.org/0000-0003-3997-5211>

Марченко Валентина Миколаївна,

д. е. н, професор, професор кафедри економіки і підприємництва, НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

<https://orcid.org/0000-0002-4756-3703>

Data about the authors

Olena Doroshenko,

Master's student, Department of Economics and Entrepreneurship, NTUU «Kyiv Polytechnic Institute»

Valentyna Marchenko,

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, NTUU «Kyiv Polytechnic Institute»

УДК 336.76

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16406853>

КРАСНОПЬОРОВ О. Г.

Ринок деривативів України: виклики розвитку в умовах фінансової глобалізації

Актуальність теми дослідження. Необхідність вивчення ринку деривативів обумовлена швидким розвитком глобалізованих фінансових систем та цифрових технологій, які сприяють розширенню спектра фінансових інструментів. Попри розвиток фондових ринків, в Україні ринок деривативів ще перебуває на стадії становлення, що зумовлено низкою проблем, зокрема обмеженим досвідом їх використання, недостатньо розвинутою нормативно-правовою базою та низьким рівнем фінансової грамотності. Однак, в умовах економічної нестабільності та швидких змін на глобальних ринках, використання деривативів є важливим інструментом для мінімізації фінансових ризиків. Тому важливо сприяти розвитку цього ринку, що дозволить зменшити ризики для учасників та інтегрувати Україну в глобальний фінансовий простір.

Метою статті є поглиблення теоретичних та практичних аспектів розвитку ринку деривативів України в умовах фінансової глобалізації.

Завдання дослідження. Обґрунтувати необхідність розбудови ринку деривативних інструментів в Україні крізь призму широкого діапазону його функцій, визначити стимулюючі заходи, що сприяли розбудові інфраструктурного забезпечення даного ринку, оцінити показники активності операцій на ринку деривативів, виокремити проблеми та запропонувати заходи, що сприятимуть розвитку ринку.

Методи дослідження. Індукція, дедукція, узагальнення, систематизація, наукова абстракція, табличний метод, метод експертних оцінок – склали основну методологію дослідження в межах даної роботи.

Основні результати дослідження. У статті порушено проблематику низького рівня розвитку ринку похідних фінансових інструментів. Розкрито глибоке значення цього ринку для ефектив-